

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/41489>

Please be advised that this information was generated on 2019-05-22 and may be subject to change.

Algemene verkiezingen in Irak

Einde van een conflict of begin van een nieuwe fase?

De algemene verkiezingen in Irak van 15 december jl. hebben uiteindelijk heel anders uitgepakt dan de meeste betrokkenen hadden verwacht en gehoopt. Al is de opkomst met 70% hoog, de Amerikanen hadden op een resultaat gehoopt dat het voor hen gemakkelijker zou maken de aftocht te blazen, of in ieder geval de militaire strijd aan Irakezen over te dragen. Het was in hun belang dat de religieuze partijen in het algemeen en de sji'itische alliantie in het bijzonder verzwakt uit de verkiezingsstrijd tevoorschijn zouden komen en dat de seculiere partijen flinke winst zouden boeken. Daar was aanleiding toe, aangezien de regerende sji'itische lijstverbinding, de *Verenigde Irakese Alliantie*, sterk aan populariteit had ingeboet. De Amerikanen hadden hun hoop gevestigd op hun bondgenoot, voormalig premier Iyad Allawi. Hij had een regering van nationale eenheid kunnen vormen, met de soennieten, sji'ieten en Koerden. De soennitische gemeenschap had gehoopt op een spectaculaire *comeback* na de boycot van de algemene verkiezingen van januari 2005, die de sji'ieten en de Koerden hadden gewonnen, terwijl de seculiere partijen hadden verwacht dat de angst van veel Irakezen voor het opkomend sektarisme zou worden vertaald in een stem op een niet-sektarische partij.

Geen van deze verwachtingen is uitgekomen. Volgens de voorlopige uitslagen hebben Irakezen massaal op etnische of religieuze leiders gestemd, waardoor het land nog meer dan voorheen verdeeld is geraakt in een Koerdisch noorden (20% van de bevolking), een soennitisch westen (20%) en een sji'itisch zuiden (60%).¹ De verkiezingen voor het parlement van 230 zetels² waren alleen spannend in gemengde provincies, zoals Bagdad (58 zetels), Nineveh (19), Kirkoeq (9), Babel (11) en Diyali (10), en waar sji'ieten, soennieten en Koerden naast elkaar leven. In alle andere, min of meer homogene, provincies stond de uitslag in grote lijnen al bij voorbaat vast, aangezien de verkiezingen op provinciale basis waren georganiseerd en voor iedere provincie een van te voren bepaald aantal zetels was vastgesteld.

Dit systeem werkte in het nadeel van seculiere partijen. Zo heeft de lijstverbinding van Allawi, waaraan ook de communisten deelnemen, de *Irakese Nationale Lijst*, slechts 21 zetels behaald (was 40 zetels), heeft Ahmad Chalabi, de leider van de *Nationale Congres Coalitie*, niet één zetel in de wacht kunnen slepen, terwijl de soennitische partijen nog eens met hun neus op hun minderhedenstatus werden gedrukt door slechts 20% van de zetels (ongeveer 50 zetels) in de wacht te slepen. Alleen de sji'itische *Verenigde Irakese Alliantie*, onder leiding van Abd al-Aziz al-Hakim, kon profiteren van de sji'itische numerieke meerderheid van 60%; zij kreeg 120 à 130 zetels.

Kansen op compromissen

Ondanks deze tegenvallers hoeft de ergste voorspelling – een volledige burgeroorlog tussen sji'ieten en soennieten, met honderden doden per dag en een volledige afscheiding van de Koerden – niet uit te komen. De politieke situatie in Irak is zo instabiel, dat alles mogelijk is. In de *eerste* plaats zijn de diverse groeperingen die een lijstverbinding zijn aangegaan, zo sterk verdeeld, dat het denkbaar is dat zij uiteenvallen. Partijen en groeperingen die op bepaalde programmatische punten meer gemeen hebben met groeperingen van andere religieuze of etnische gezindheid zouden de trend naar een sektarisch verdeeld Irak alsnog kunnen doorbreken. Bij de definitieve onderhandelingen over de vorming van een regering zouden inter-religieuze en inter-etnische coalities tot stand kunnen komen.

In de *tweede* plaats is het belangrijk dat de soennieten voor het eerst aan de verkiezingen hebben deelgenomen, en zelfs massaal zijn opgekomen. In sommige plaatsen, zoals Falluja, was de opkomst zelfs 80%. Hiermee is in ieder geval voorlopig een deel van de activiteiten verschoven van gewapend verzet naar politieke onderhandelingen. Eenmaal in het parlement kunnen de soennieten hun stem laten horen, wat bij het vorige parlement vanwege de boycot van de verkiezingen van januari 2005 niet mogelijk was. De vraag is alleen hoeveel aanhang

onder de soennitische gemeenschap haar belangrijkste vertegenwoordigers in het parlement in de praktijk hebben. Zijn zij in staat het verzet voor het 'politieke proces' te winnen, of zijn ze te zwak om de sterk verdeelde soennitische gemeenschap te leiden?

Een andere factor die een compromis in de hand werkt, is dat de bevolkingsgroeperingen meer met elkaar gemeen hebben dan tot nu toe wordt aangenomen. Zo hebben de Koerden de soennieten nodig om hun olie uit te voeren. In zekere zin geldt dit ook voor de sji'ieten, willen ze niet dat het soennitisch verzet de olie-export lamlegt, zoals nu het geval is. Veel hangt af van de bereidheid van de lijstverbindingen in het parlement concessies te doen en wederzijds vertrouwen op te bouwen. In algemene zin zullen de sji'ieten hun eis tot volledige autonomie en de vorming van één grote zuidelijke provincie, bestaande uit negen huidige provincies, moeten inslikken. Ook is hun eis van complete de-Baathificering onredelijk. Van hun kant zullen de soennieten hun eis tot instandhouding van de centrale eenheidsstaat, in feite al een gepasseerd station, moeten laten varen. Met hun eis van soennificering van de militaire troepen en politie in hun eigen gebied erkennen ze impliciet het federale karakter van het toekomstige Irak. Ten slotte zullen de Koerden, die al een grote mate van autonomie hebben, in Kirkoeck concessies moeten doen aan de andere etnische groeperingen. De eerste aanzetten van zowel soennitische, sji'itische als Koerdische leiders een regering van 'nationale eenheid' tot stand te brengen, geven hoop.³

Ook zijn er grondwettelijke procedures die een compromis bevorderen. Die schrijven namelijk voor dat de *presidentiële raad* – bestaande uit de president en twee vice-presidenten – alleen door een tweederde meerderheid kan worden gekozen. Maar mocht dit college door een tijdelijke tweederde meerderheid worden gekozen, dan blijft hij ook daarna belangrijk, aangezien alle besluiten door de presidentiële raad *unaniem* moeten worden goedgekeurd. Dit betekent dat, ook al zouden de sji'ieten en de Koerden in het parlement een meerderheid hebben, zoals in januari 2005 het geval was, ze rekening moeten houden met een soennitische vice-president. Als gevolg hiervan wordt het land onbestuurbaar als er geen compromissen tot stand komen over de heikele onderwerpen die in augustus jl. in de grondwet werden opgenomen en waar de soennieten bij het referendum in oktober massaal tegen stemden: federalisme en de mogelijkheid van vérgaande autonomie door te

voeren, de afzwakking van de Arabische identiteit, volledige de-Baathificering en de rol van de islam.⁴

Verdeelde sji'ieten

Een van de belangrijkste vragen voor de komende vier jaar is hoe sterk de grote overwinnaar is van de verkiezingen van december, de *Verenigde Irakese Alliantie*. Kan de Alliantie de grote druk wel aan?

Uit alle gegevens blijkt dat zij sterk verdeeld is over alle kwesties die ook op landelijk niveau spelen en in de grondwet van augustus zijn vastgelegd. De Alliantie, die eind oktober 2005 tot stand kwam, bestaat uit 17 partijen en groepen. En hoewel zij in grote lijnen een voortzetting is van de coalitie die in januari 2005 de algemene verkiezingen won met 140 zetels, zijn er belangrijke verschillen. Anders dan in januari 2005, toen de groep van de radicale leider Muqtada al-Sadr slechts op onderhandse manier een aantal van zijn aanhangers in de Alliantie wist te krijgen omdat men officieel de verkiezingen boycotte, heeft hij dit keer bij harde onderhandelings-

De bevolkingsgroepen in Irak hebben meer met elkaar gemeen dan tot nu toe werd aangenomen

gen evenveel zetels kunnen opeisen als SCIRI (*Supreme Council for the Islamic Revolution in Iraq*) en de *Da'wa Partij* van Ibrahim Jaafari, namelijk dertig.⁵

Met het binnenhalen van de 'Sadr vleugel' heeft SCIRI een enorm risico genomen. Enerzijds kon de Alliantie niet buiten de Sadristen, omdat die als sociale beweging een grote aanhang hebben onder de arme sji'ieten in de sloppenwijken van Bagdad en het zuiden van Irak. Anderzijds staat de beweging ideologisch lijnrecht tegenover SCIRI. Niet alleen verzet Muqtada al-Sadr zich tegen een vérgaande federalistische opdeling van Irak, die in zijn ogen tot verzwakking van het land leidt, hij is ook anti-Iraans, anti-Amerikaans en pro-Arabisch, waardoor hij in menig opzicht meer gemeen heeft met het soennitisch verzet dan met SCIRI. Net als de soennieten is hij van mening dat de Amerikaanse aanwezigheid een gevaar vormt voor de eenheid van Irak. Daarin staat hij ook niet alleen. Een aantal andere groeperingen binnen de *Verenigde Irakese Alliantie* deelt de ideeën van de Sadr-vleugel. Een daarvan is de *Partij van de Deugd*, van sjeik Nadim al-Jabiri, die

sterk vertegenwoordigd is in Basra en bij de interne zetelverdeling in oktober 15 zetels kreeg toebedeeld.

Ook bij de Da'wa Partij van premier Ibrahim Jaafari bestaan verschillen van inzicht met de rest van de Alliantie. In de eerste plaats is de Da'wa Partij verdeeld in twee vleugels, een interne partij die actief was in Irak en een externe partij onder leiding van Hashim al-Musawi, die onderling 30 zetels moeten verdelen. Verder lijkt Jaafari veel minder te voelen voor het vérgaand federalisme dan SCIRI. Hij is in ieder geval geen voorstander van één grote zuidelijke sji'itische provincie die Abd al-Aziz al-Hakim voorstaat. Recente onderhandelingen hebben echter waarschijnlijk deze tegenstellingen rechtgetrokken; in ruil voor voortzetting van het premierschap van Jaafari en terugtrekking van de kandidaat van SCIRI, Adil Abd al-Mahdi, die nu vice-president is.⁶

Een manier waarop de Alliantie de interne tegenstellingen wil onderdrukken, is door Abd al-Aziz al-Hakim de functie te geven van Chief Whip (*maraj' i siyasi*), die de toekomstige parlementariërs partijdiscipline moet opleggen.⁷ Het is echter de vraag of deze disciplinerende ook zal lukken. Nadere analyse

De Koerden hebben door de nieuwe grondwet hun doeleinden in feite al bereikt

van de verkiezingsuitslagen in de drie sji'itische provincies Basra, Dhi Qar en Maysan laat weliswaar zien dat de Verenigde Irakese Alliantie daar een klinkende overwinning behaalde, met respectievelijk 77, 86 en 87% van de stemmen (13 van de 16 zetels in Basra, 10 en mogelijk 11 zetels in Dhi Qar en 6 van de 7 zetels in Maysan), oftewel een winst van 5 tot 10% in vergelijking met de verkiezingen van januari 2005, toen nog een deel van de stemmen naar de seculiere lijst van Allawi ging. Maar in de praktijk blijkt dat slechts 4 van de 29 parlementariërs behoort tot SCIRI en de Badr Organisatie (de voormalige militie van SCIRI) en dat zeven van hen Sadristen zijn, zes lid zijn van de Partij van de Deugd, vijf tot de Musawi-vleugel van de Da'wa Partij behoren en slechts drie lid zijn van de moederpartij en vier onafhankelijke islamisten. Nog afgezien van de grote Sadristische invloed, hebben veel van deze leden ook een sterke *regionale binding*. Zo hebben zij zich bij diverse gelegenheden uitgesproken tegen de grote

federale eenheid van negen zuidelijke sji'itische provincies, waarbij zij een deel van hun rijkdom moeten afstaan aan hun arme geloofsgenoten in andere delen van het zuiden.⁸

De kracht van SCIRI en Da'wa lijkt zich vooral te concentreren in de provincie Bagdad, waar de Alliantie 58% van de stemmen heeft behaald en een groot deel van de 58 zetels binnen zal halen. Maar ook dáár zal een deel van die zetels naar Muqtada al-Sadr gaan. Ook heeft deze buiten de Alliantie om eigen kandidaten laten deelnemen aan de verkiezingen, zoals de Risaliyya, die ten minste twee zetels heeft gehaald.⁹

De interne verdeeldheid bleek ook tijdens de onderhandelingen van Abd al-Aziz al-Hakim met de Koerdische leiders Talabani en Barzani in Sulaymaniyya eind december over de voorzetting van de voorgaande coalitie, toen Muqtada al-Sadr aankondigde dat Hakim alleen op persoonlijke titel sprak en dat hij eventuele afspraken over autonomie of functieverdeling niet zou erkennen. Hij verzette zich ook tegen deelname van Iyad Allawi aan de regering.¹⁰ Het valt te verwachten dat Muqtada al-Sadr concessies op landelijk niveau zal eisen, voordat hij zich aan de discipline van SCIRI zal onderwerpen. Eén eis zal zijn de terugtrekking van de Amerikaanse troepen, een andere deelname van de soennieten aan de regering.

Verdeelde soennieten

Ook de soennieten zijn intern sterk verdeeld. Zij waren pas na de rampzalige verkiezingen van januari 2005, waarbij ze slechts met 17 mensen vertegenwoordigd waren in het parlement, tot de conclusie gekomen dat zij in ieder geval hun stem moesten laten horen en bij het politieke proces betrokken moesten zijn. Voor hen bleek dit een veel moeilijker proces dan gedacht. Als voorheen heersende groep beschouwden zij zich als leiders van Irak en voor hen was de schok ook groot toen bleek dat de Alliantie en de Koerden in mei pas na grote druk van de Amerikanen bereid waren 15 soennieten op te nemen in de grondwetgevende raad. Toen deze onderhandelingen ook nog eens slecht voor hen uitvielen en Abd al-Aziz al-Hakim uiteindelijk dezelfde mate van autonomie als de Koerden opeiste voor de sji'ieten in het zuiden, was de maat vol. Zelfs de gematigde groeperingen als de Irakese Islamitische Partij en de Baath-leider Salih Mutlak besloten tegen de grondwet te stemmen bij het referendum in oktober. Pas

op het laatste nippertje haalde de Irakese Islamitische Partij bakzeil nadat ze van de Koerden en de Alliantie de concessie had afgedwongen dat een speciale commissie na de verkiezingen zich opnieuw over de grondwet zou buigen. De uitslag zou dan eerst worden voorgelegd aan het parlement, waarna opnieuw een referendum zou worden gehouden om die goed te keuren. De tegenstanders van de grondwet – de meerderheid van de soennitische gemeenschap (opkomst 70%) – delfden het onderspit, omdat in de etnisch en religieus gemengde provincie Nineveh ze geen tweederde van de stemmen (nodig om de grondwet te verwerpen) behaalden.

Voor de soennieten die bereid waren deel te nemen aan het politieke proces, waren de verkiezingen van december jl. het laatste middel om hun invloed toch te laten gelden. Uiteindelijk behaalde het *Irakese Consensus Front*, een lijstverbinding van de Irakese Islamitische Partij, het *Irakese Volkscongres* van Adnan al-Dulaymi en de *Nationale Dialoog Groep* 41 zetels, terwijl het *Nationale Dialoog Front*, een neo-Baathistische partij van Salih Mutlak, 9 zetels behaalde. Het geweldige protest dat deze volgens soennieten veel te lage cijfers opriepen, ontstond waarschijnlijk door het idee van de soennieten dat zij een veel groter percentage van de bevolking uitmaken dan 20 procent. Al snel na de voorlopige uitslag op 18 december vormden ze een 'Verwerpingsfront', de zogenaamde *Krachten van de Verwerping van de Verkiezingen*. Uit protest dienden ze een aanklacht over fraude in bij de Irakese toezichthouder op de verkiezingen, evenals bij de Verenigde Naties en de Arabische Liga. Bij dit front sloot zich ook Muqtada al-Sadr aan. Doel van deze nieuwe eenheid was niet deel te nemen aan de onderhandelingen, zolang de verkiezingsuitslag niet ongeldig werd verklaard.

Hoe zwak dit offensief was, bleek al snel na de verkiezingen, toen Adnan al-Dulaymi van het Irakese Consensus Front zich uitsprak voor onderhandelingen met wie dan ook over een te vormen regering. Op 1 januari togen hij en Tariq al-Hashimi, de leider van de Irakese Islamitische Partij, naar Koerdistan, waar ze de eerste onderhandelingen voerden met Talabani, onder protest van Salih Mutlak.

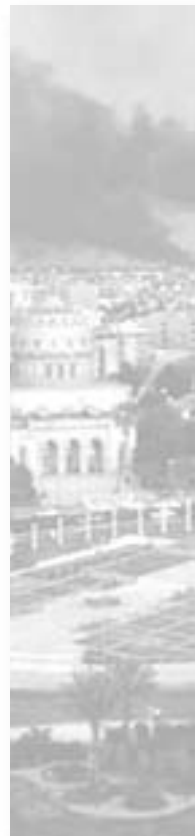
De verdeeldheid binnen het soennitische blok wordt nog versterkt doordat het Irakese Consensus Front over het algemeen niet als de belangrijkste vertegenwoordiger wordt gezien van de soennitische gemeenschap. Vervolgd onder Saddam Hoessein en veelal gevlucht, hebben ze geen goede relaties met

de Baathisten, die voor een belangrijk deel het verzet leiden.¹¹ Te gematigd als religieuze beweging heeft het bovendien niet de *jihad*-ideologie van de Vereniging van Islamitische Ulema, die veel meer aansluit bij het verzet vanuit een religieuze hoek.¹² En hoewel Adnan al-Dulaymi meer gezag geniet als persoon, is het maar de vraag hoeveel hij daarvan kan behouden, als hij niet de eisen van de soennieten over de-federalisering en de-Baathificering waarmaakt. Want ook al is het Irakese Consensus Front bij de verkiezingen in december erin geslaagd de boycot-strategie van de Vereniging van Islamitische Ulema te doorbreken, het inslaan van de politieke weg is niet zonder risico. Toen bekend werd dat zij de grondwet in oktober ondersteunde, werden op de kantoren van de Irakese Islamitische Partij in Falluja en Bagdad aanslagen gepleegd.

Onderhandelingen

De nabije toekomst van Irak hangt er sterk van af of de soennitische, sji'itische en Koerdische politieke leiders erin slagen een consensus te bereiken die aanvaardbaar is voor alle groeperingen. De Koerden hebben hun doeleinden in zekere zin al bereikt. Ze hebben al een autonome regering en volgens de grondwet zal de centrale regering, behalve op het gebied van buitenlandse politiek, géén gezag hebben over Koerdistan. De Koerden hebben zelfs een eigen legermacht, de Peshmerga's. Het conflict spitst zich daarom vooral toe op de relaties tussen de sji'ieten en de soennieten. De Verenigde Irakese Alliantie zal bereid moeten zijn concessies te doen aan de soennieten en hun garanderen dat ze een belangrijk deel van de olie-inkomsten genieten, dat het zuiden niet onder invloed komt te staan van Iran, dat het de-Baathificeringsproces wordt teruggedraaid en dat een bevredigende oplossing wordt gevonden voor Kirkook. Van hun kant moeten de soennieten toezeggen dat het geweld afneemt en helemaal ophoudt als ze deze concessies krijgen.

Het is welhaast onmogelijk deze kansen goed in te schatten. Maar in zekere zin zijn die het gunstigst aan sji'itische zijde, juist vanwege haar verdeeldheid. Een pro-Iraanse, pro-federalistische en anti-soennitische Alliantie onder leiding van 'chief whip' Abd al-Aziz al-Hakim zou onmiddellijk tot een escalatie van het conflict met de soennieten leiden. De aanwezigheid van regionale krachten, pro-Arabische en zelfs seculiere stromingen binnen de Alliantie, zou de harde kanten van SCIRI's eisen kunnen

afzwakken. Het is zelfs mogelijk dat de Alliantie uit elkaar valt.

Daarentegen zou de verdeeldheid aan soennitische kant juist nadelig kunnen uitpakken voor de totstandkoming van consensus. Te vrezen valt dat het Irakese Consensus Front te zwak is om belangrijke concessie af te dwingen aan sji'itische zijde en dat het te weinig gezag geniet onder het soennitisch verzet om dat in toom te houden. Het voortduren van soennitische aanslagen op sji'itische burgerdoelen zal de diverse stromingen binnen de Alliantie in de armen drijven van Abd al-Aziz al-Hakim, een proces dat in zekere zin al op gang is gebracht toen Muqtada al-Sadr zich aansloot bij de Alliantie, ondanks de hevige gevechten waarin zijn Mahdi-leger afgelopen zomer verzeild was geraakt met de Badr Brigades van SCIRI.

De bekende Irak-kenner Juan Cole heeft in een interview met *ZemZem*¹³ gezegd dat het gunstigste scenario in Irak een 'low-level'-burgeroorlog is, zoals die in Libanon heeft gewoed. Dat was een slepend conflict over een lange periode, waarin uiteindelijk iedereen tegen iedereen vocht. Niet alleen raakten verscheidene religieuze groepen met elkaar in conflict, maar ook religieuze en etnische groeperingen intern. Zo vochten op een gegeven moment pro-Syrische christenen tegen anti-Syrische christenen, pro-Syrische Palestijnen met pro-Arafat Palestijnen en pro-Iraanse sji'ieten tegen anti-Iraanse sji'ieten onderling. Hierbij werden ze vaak ondersteund door andere staten die met elkaar in conflict waren. Gezien de conflicten tussen religieuze en etnische groeperingen en hun interne tegenstellingen is dit scenario ook mogelijk voor Irak. Wat de regering in Bagdad doet, is daarbij van steeds minder belang, laat staan wat de Amerikanen doen. De komende maanden zullen moeten uitwijzen welk scenario werkelijkheid wordt.

Noten

- 1 Andere minderheden zijn diverse christelijke groeperingen (700.000 mensen), waaronder de Chaldecërs (80%) en Assyrische christenen (20%), alsmede Turkmenen (tussen 300.000 en 1 miljoen).
- 2 Het Irakese parlement bestaat uit 275 zetels, maar de directe verkiezingen gingen om 230 zetels; de overige 45 zetels zullen verdeeld worden volgens een bepaalde formule, waarbij kleine partijen gecompenseerd worden en grote partijen worden beloond.
- 3 Zie hiervoor *al-Hayat*, 21 december 2005; en *al-Sharq al-Awsat*, 26 december 2005.

- 4 Zie voor een analyse van de grondwet: Andrew Arato, 'The Constitution and a Pot of Porridge', opgenomen op 16 oktober 2005 op Juan Cole's weblog 'Informed Opinion'.
- 5 Voor een analyse van deze onderhandelingen zie al-Hayat en al-Sharq al-Awsat, 28 oktober 2005.
- 6 *al-Hayat*, 31 december 2005.
- 7 *al-Hayat*, over chief whip.
- 8 Reider Visser, 'A Disunited Iraqi Alliance Triumphs in the South', op: <http://historiae.org>
- 9 Zie ook hieronder 'Naschrift'.
- 10 *al-Hayat*, 1 januari 2006.
- 11 Zie voor een korte analyse van de Irakese Islamitische Partij: Gilbert Achchar, 'On the Sunni Vote in the October 15 Constitutional Referendum', opgenomen op 15 oktober 2005 op Juan Cole's weblog 'Informed Opinion'.
- 12 Zie ook Roel Meijer, 'The Association of Muslim Scholars in Iraq', in: *MERIP*, nr 237, winter 2005, blz. 12-20; en Roel Meijer, 'De soennieten in Irak: hoe verder na hun verwerping van de concept-grondwet?', in: *Internationale Spectator*, oktober 2005, blz. 524-529.
- 13 Te verschijnen in *ZemZem*, jrg. 3, nr 1, 2006.

Roel Meijer is docent geschiedenis van het Midden-Oosten aan de Radboud Universiteit Nijmegen en fellow van het *Institute for the Study of Islam in the Modern World* (ISIM) in Leiden.

Naschrift

De uitslagen van de Irakese verkiezingen zijn op 20 januari bekend gemaakt en geven niet al te grote verschuivingen te zien ten opzichte van de eerdere prognoses van de verdeling van het 275 zetels tellende parlement. De verenigde Irakese Alliantie van de sji'ieten heeft 128 zetels in de wacht gesleept; de Koerdische Alliantie 53 zetels; en de Koerdische islamisten 5 zetels. Samen met de 2 zetels van een kleine onafhankelijke religieuze lijst van Muqtada al-Sadr hebben ze dus 188 zetels (N.B. een tweederde meerderheid wordt gevormd door 184 zetels.) het soennitische Irakese Consensus Front heeft 44 zetels behaald en het Nationale Dialoog Front van Sahil Mutlak 11, samen 5 zetels meer dan verwacht. Hoewel de sji'ieten samen met de Koerden een nieuwe regering kunnen vormen, is de verwachting dat er toch een regering van nationale eenheid zal worden gevormd met een soennitische Irakese Consensus Front.
Roel Meijer, 23 januari 2005